

SOFF

Säkerhets- och
försvarsföretagen

YTTRANDE
Fö2022/01624

Till Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till:
lovisa.rova@regeringskansliet.se

Remissvar över utökade möjligheter att besluta om undantag från lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet med hänsyn till Sveriges väsentliga säkerhetsintressen (Fö2022/01624)

Inledning

SOFF har beretts möjlighet att inkomma med yttrande avseende promemorian "Utökade möjligheter att besluta om undantag från lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet med hänsyn till Sverige väsentliga säkerhetsintressen".

Promemorian avser förslag om förändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet som innebär att Försvarsmakten ska få samma befogenhet som Försvarets Materielverk (FMV) att i enskilda fall besluta om undantag i bestämmelsen i lagen. Promemorian föreslår också en förändring av beloppsgräns för nyttjande av undantaget från 25 000 000 kr till 200 000 000 kr.

Införande av utökade möjligheter för Försvarsmakten

SOFF har inget att erinra emot att Försvarsmakten tilldelas samma befogenhet som Försvarets Materielverk då detta är ett naturlig led i den tidigare beslutade förändringen av ansvaret mellan myndigheterna och därigenom upphandlingsorganisationen som tidigare genomförs.

Beloppsgränsen för Försvarsmakten och Försvarets materielverk

Avseende den nya beloppsgräns som föreslås, baseras denna på Försvarsmaktens befogenhet att genomföra materielinvesteringar i enlighet med den gräns om investeringar som Försvarsmakten ska framställa om regeringens medgivande för enligt myndighetens regleringsbrev för 2022. Ingen annan motivering ges. SOFF anser att promemorian bör beakta att Försvarsmaktens regleringsbrev över tid kommer att ändras – allt medan den fasta beloppsgränsen i lagstiftningen består. Utredningens föreslagna samordning mellan regleringsbrev och beloppsgräns riskerar över tid att utebli.

Detta problem belyses också i promemorian när den hänvisar till den nuvarande gränsen, "Någon närmare motivering till att beloppsgränsen sattes till 25 000 000 kr framkommer

inte i förarbetena till äldre LOU (jfr prop. 2006/07:128 s. 142 och 440–441)”. Därav riskerar denna problematik att kvarstå även för den nya gränsen om valet av densamma inte motiveras tydligare samt om inte densamma (200 000 000 kr) räknas upp via index, prisbasbelopp eller med inflation etc.

En annan aspekt avseende den beloppsgräns som angivits är att den troligtvis är för låg för att uppnå syftena som undantaget syftar till, i synnerhet i relation till den tilltänka tillväxt som eftersträvas. SOFF anser att beloppsgränsen bör beakta kostnaden av de *troliga* materielinvesteringar som faller eller kan komma att falla inom ramen för Sveriges väsentliga säkerhetsintressen, då i vilken mån undantaget därmed kan nyttjas i enlighet med bestämmelsens tänkta användningsområde. Vi bedömer att en beloppsgräns om 200 000 000 kr kommer innebära att myndigheterna endast i *undantagsfall* kan använda detsamma för att skydda Sveriges väsentliga säkerhetsintressen. Självklart kan myndigheterna framställa till Regeringen vid högre belopp, men sannolikheten bör enligt SOFF ändå relateras till den tänka gränsen.

Kopplingar till SOU 2022:24

Promemorian beaktar vidare inte definitionen av väsentliga säkerhetsintressen som återfinns i betänkandet en ”Materieförsörjningsstrategi – För vår gemensamma säkerhet (SOU 2022:24)”. Detta är förvisso naturligt utifrån att det är ett betänkande, samtidigt konstaterar betänkandet att ”Väsentliga säkerhetsintressen fått en otydlig definition och innebörd” och föreslår att det bör omdefinieras som s.k. strategiska materielområden. Detta kommer inte påverka det legala undantaget enligt promemorian, men däremot dess tillämpning. FOI har i rapport även konstaterat att det tycks återfinnas tre olika tolkningar av begreppet väsentligt säkerhetsintresse. Därav anser SOFF att regeringen i denna promemoria bör beakta behovet av att tydliggöra definitionen av väsentligt säkerhetsintresse/strategisk materielområde och dess troliga tillämpning i relativ närtid samt dess inverkan på myndigheternas befogenhet att utnyttja undantaget i lagstiftningen. Då för att i sin tur motivera beloppsgränsen som anförs i promemorian.

Bakgrunden till detta resonemang är att betänkandet beskriver varför skälen till en viss vara, tjänst eller leverantör – vid viss tidpunkt – anses vara strategiskt materielområde och därigenom kan det som idag kallas väsentliga säkerhetsintressen komma att breddas (om betänkandets förslag antas till del eller i sin helhet). Detta påverkar naturligtvis inte per automatik undantaget i lagstiftningen som promemorian beskriver, men däremot möjligheten till dess tillämpning och då igen den tänkta beloppsgränsen.

En annan aspekt av skälen till att beloppsgränsen är låg, är att behovet av långsiktig ”uppbinding” av viss leverantör över tid kan vara stort, då för att exv. uppnå försörjningstrygghet över tid. För att uppnå detta är det inte bara totalbeloppet som behöver höjas, det är också ”bindingstiden”, dvs avtalets längd/längden på statens åtagande. För framtida beställningar kan geografisk placering få ökad vikt, dvs var viss kompetens finns. Det kan i sin tur komma att ligga till grund för att det/området ”blir” ett strategiskt materielområde, men också öka bredden på vad som kan antas utgöra strategiska

SOFF

Säkerhets- och
försvarsföretagen

materielområden. Inte heller kan det antas att det som är strategiskt materielområde idag är det imorgon eller "nya" områden identifieras.

För att se hur promemorian ska tillämpas, och då i sin tur motivera grunden för beloppsgränsen, saknas således perspektiv avseende långsiktighet i tid samt vilka tidsmässiga bindningar gentemot leverantörer etc. som Försvarsmakten/FMV ingår. Då innebärande att lagstiftningen/regelverket i detta avseende inte beskrivs, vilket är en brist för att kunna analysera tillämpningen.

Även om 200 000 000 kr är en mycket stor summa pengar i sammanhanget, så är det en mindre summa om leveransen/leverantörsåtagandet är tänkt att sträcka sig över lång tid. Det kan naturligtvis vara ett syfte i sig att myndigheterna bör framställa till regeringen för godkännande tämligen frekvent, än att själva kunna tillämpa undantaget. Men det faktum att beloppsgränsen är relativt låg bör åtminstone motiveras i relation till den föreslagna gränsen samt den skrivning som återfinns kopplat till den gamla gränsen som tidigare beskrivet ovan. Det är vikten för försvarets operativa förmåga och dess försörjning som styr, vad som ska vara ett strategiskt materielområde och därigenom kan vara tillämplbart för undantaget i lagstiftningen.

Yttrandet har beretts av medlemsgruppen för legala frågor.

Stockholm den 19 januari 2023.

För föreningen,

Robert Limmergård
Generalsekreterare